

Fóia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST' A
Sambata
17/5 oct.

Ese totu a opt'a di
Prettulu pentru Austria
pe jul.—dec. . . . . 4 ff. —
Pentru Romania
pe jul.—dec. unu galbenu.

Nr.
35.

Cancelari'a redactiunei
Strat'a lui Leopoldu Nr. 4.
unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Anlu
IV.
1868.

GENIULU NATIONII.

Erá o lupta mare . . .

O lupta ce decurse cu multa 'nversiuare.
Doi inimici puternici dedura pieptu cu pieptu,
Luptandu fára crutiare, lovindu in sinu dreptu.
Cumplit'a loru navala facea sê se uimesca,
Sê tremure de groza fiinti'a pamentesca ;
Si lupt'a loru grozava impluse de fiori
Pe bietii moritori, —
Câ-ci d'insii de multi secolu traiau in dusimania,
Nu cunosceau ei mila, nu nici marinimia ;
Luptau fára 'ncetare si ér' urmau luptandu,
Si lupta si acuma, nu inceta ei nici caudu.

Acesti dusimani de morte sunt : Dieulu peritiunii
Si geniulu natiunii.

De mii de ani ei lupta, se frangu, se batu, s' omoru,
Dar' geniulu natiunii e totu invingatoriu ;
De mii de ani ei lupta,
Da 'n ori si care lupta
Natiunea mea reporta triumfu inaltiatoriu,
Si cresce si 'nffloresce ca spiculu graneloru ;
De mii de ani contrarii ne frangu fára de mila,
Lovirea loru amara e cruda si ostila, —
Dar' n'a perit romanulu, eternu va totu traí ;
Câ-ci are unu geniu candidu, ce totu l'a ocrotí.

Erá o tupta mare . . .

Si dieulu peritiunii, in crud'a sa turbare,
Erá aci aproape sê iesa invingatoriu ;
Ér geniulu natiunii statea suferitoriu,
Si ochii lui se 'mplura d'amare lacrimelle,
Si faci'a-i imbracase o grea si negra gele,
Dar totu luptá si-atunoe cu focu si resolutu,
Câ-ci n'a peritu vr'odata pe cine-a sustienutu.
Si ce minune mare si fára de parechia !
Câ-ci nu se stinse inca sementi'a cea stravechia.
Venise o lupoica cu lapte de alu ei
Nutrí cu indurare pe cei doi mitutei ;
Si d'insii mari crescuro si mandru se 'naltiara,
Facuro o cetate mai mare câtu o tiera,
Si geniulu natiunii i aperá mereu,
Pe unulu lu-facuse indata semidieu,
Si spuse cu mandria, câ gintea cea maretia,
Ce de la dieu descinde, nu piero 'n négra cetia,
Si n'a peritu natiunea, si bratiulu ei nervosu
Sfarmá ce-i stete 'n cale, dermá indata josu ;
Si n'a peritu natiunea, poteroa ei cea mare
Crescea fára 'ncetare,
Luptá cu barbatia, luptá cu focu, luptá,
Si cuceri o lume cu spad'a 'n man'a sa,
Si-atunci o lume 'ntrega vorbioa cu admirare
De bratiulu seu potinte, de vitejia-i mare,

Si sorele pe ceriuri in diori candu resaricia,
 Diaria pamentulu d'insei si 'ntrinsulu apunea;
 Si domnitori puternici, natiuni cu superbia
 I se 'nchinau cu fala, cu multa bucuria, —
 Simtieau in pieptu placere potendu-o premari,
 Simtieau o fericire potendu-i a servi.
 O, mare-a fostu atunce natiunea cea stravechia,
 Dar fi va, si mai mare, câtu n'a avea parecîa!
 Trecura secolu, secolu. Ah, inse ce diarimu!
 Perira tote, tote, si nimbulu celu sublimu.
 Natiunea mare, brava, notá in desfrenare,
 Se teraia molaticu in nepasare mare;
 Pe bratiulu voluptatii stingea cu focu nebunu
 Facli'a naintarii si-a totu ce este bunu,
 Si fiii tari ca stanc'a se fecera femeii,
 Si leii cei puternici se prefacura miei.
 Êr geniulu natiunii, privindu caderea mare,
 VEDIENDU ucisu moralulu, erupse 'n indignare;
 Priviea cu intristare, cum creatiunea sa
 Mereu se miciorá,
 Si-acea ce odata o lume ocupara,
 Plate-u tributulu ca sclavii la gintea cea barbara.
 Atát'a umilire alu unui bravu poporu
 Pe geniulu natiunii lu face 'nduratoriu,
 Si ér s'aventa 'n lupta, d'in somnu pe toti descepta,
 Sê merge 'n batalia, sê lupte lupta drepta;
 Si éta câ de odata se scola mici si mari
 S'atace pe barbari;
 Si éta câ de-odata reinviá 'n natiune
 Triumfele maretie, bravurele strabune;
 Cu totii se facura eroi, precum au fostu,
 Si lasii in natiune n'avura adapostu.
 Plecara toti cu totii, cu bratie mari si crunte,
 Facura o minune, pe riulu mare-o punte,
 Ruin'a puntii grele vorbesce pana adi
 De-eroii cei viteadi.
 Trecura riulu mare, descinsera la lupta,
 La lupta multu grozava, intocmai cum se lupta
 Pe campurile 'ntinse unu tigrulu cu unu leu,
 Cum lupta o natiune lovita 'n simtiulu sêu;
 Si lupt'a fû cumplita, si lupt'a fû amara,
 Si candu se ostenira, de nou se apucara,
 Si lupt'a fû grozava, — trecura patru ani
 Candu geniulu natiunii invinse pe dusimani.
 Barbarii toti perira, in lupta sangerara,
 Si bravii ocupara a loru desierta tiera,
 Si tier'a ocupata lasara filoru,
 Si ei voru aperá-o, câ-ci tier'a e a loru.

Si ér' urmara secolu de lupte mari, strabune,
 Si steu'a fericirii apuse 'n peritiune,
 Si noptea suferintiei intinse velulu sêu
 Si-acoperi in ment'a-i poporulu semidieu,
 Domnieá intunecime, ah, inse colo éta
 O stéua radiosa mi se ivi indata,

Si stéu'a respandise lumina 'n sinu si pieptu,
 Natiunea-i díse „mare“ cu stima si respectu;
 Dar si lumin'a ast'a cu radie dulci sublime,
 Se stinse la Sucev'a, lasandu intunecime.

Si éra-si fû 'ntunerecu, o nopte lunga, grea,
 Si dieulu peritiunii acusi se premarea.
 Da 'n asta nopte lunga o singura lumina
 Si-reversa splendorea tardia, dar senina,
 Lumin'a se aprinse 'n Calugareni frumosu,
 Dar man'a asasina o stinse 'n Turd'a josu.

Si éra-si fu 'ntunerecu, o nopte 'ngrozitoare,
 Nu mai erá sperantia sê se ivesca unu sore;
 Dorerea agoniei ardea, stingea amaru.
 Si ori ce-ajutorintia pareá, câ-e insedaru,
 Dar' o natiune brava cu simtiu de libertate,
 Prin ori ce vijelie si viscoli mari strabate;
 Nu piere nici odata, eternu ea va traí,
 Câ-ci are unu geniu candidu ce totu o-'a ocroti;
 Câ-ci simtiulu libertâtii-e sementi'a acea, d'in care
 Unu cedru naltu resare.
 Si candu periclulu grosnicu amenintia mai greu,
 Sementi'a libertâtii produse fruptulu sêu,
 Si bratiiele nervose grozavu incatusiate
 Ardeau de libertate,
 Si dorulu libertâtii nascu de locu minuni
 Si insuffá taría 'n betrani, barbati si juni;
 D'in lantiulu servitutii, si d'in catusie grele
 Facura arme, spade, taiandu cumplitu cu ele;
 Si lupt'a se incinse la munti si pe campii
 Lovindu pe mii si mii, —
 Si lupt'a se incinse, curgea fara 'nctare,
 Tiranii se 'ngrozira de 'nvingerea cea mare.
 Dar candu erá sê urme triumfulu multu doritu,
 Traderea cea infama facu de locu finitu,
 Si cei ce aredicara stindardulu libertâtii,
 Cadiura jertfa cruda toti ai crudelitâtii,
 Si cu dorere mare, si cu tortura, chinu,
 In rote sfaramara alu loru ardinte sinu.

Si dieulu peritiunii ridea cu bucuria,
 Crediendu, câ 'mperati'a-i indata va sê via;
 Er' geniulu natiunii plecandu-si fruntea sa
 De-unu venitoriu ferice mereu se cugetá:
 „In vanu ori ce 'ncercare,
 Poporulu meu se stinge, trairu in desbinare.
 In desbinare d'insulu s'a stinge, va peri,
 Unitu in simtiu si cugetu eternu elu va traí!“
 „Si geniulu unesce pe doue surori scumpe,
 Si legatur'a scumpa neci candu nu se va rumpe;
 Mereu s'a intari,
 Câ-ci celelalte sóre cu ele s'oru uni.“

Si-atunci, atunci, o Domne, natiunea cea stravechia
 Va fi marita éra, câtu n'a avé parechia,
 Si n'a peri d'in lume, eternu ea va traí,
 Că-ci are-unu geniu candidu, ce totu o-'a ocrotí. *)
 Iosifu Vulcanu.

ECONOMIA TEMPULUI.

Dedicata dómneloru de casa.

IV.

Pregătirea mancariloru, grigi'a de imbracaminte si crescerea prunciloru le numeraramu mai susu intre agendele principali a le dómnei de casa. Dar' óre. misiunea dómnei de casa e terminata cu aceste? Aceste sunt intru adeveru lucrurile cele maí de capetenia, Dar' sunt si alte ocupatiuni ponderóse si nenumerate tienatórie de agendele femeesci! Se intielegemu numai bine cuvintele: *economia casnica*, si nu vomu avé lipsa de scrupulositate! A scí ferbe bine, cósá frumosu, conversá in societati, primí si da visite; a scí si cunósce music'a vocale si instrumentale, a poté prin acea face mominte placute atátu cercului familiaru, câtu si in societate; in fine a scí arondarea potrivita a chilieloru de visita, de prandíu, de dormitu, a cuinei, pivnitiei, gradinei, — oh! pana in nefinitu am poté insírá pe ele — a scí dicu tóte aceste, se tienu de cunosciintiele unei dame culte, unei economá buna unei dómne de casa, — se tienu de „*economia casnica*.“ Studiarea economiei casnice credemu că nu o pote ignorá nici una femeia culta! Noi inse numai cu tempulu avemu de a face, si pentru aceea peste totu anunciamu urmatóri'a sentintia generala, ca centrulu ordinei, ca osi'a economiei casnice, si carea asia suna:

„*Tóte la tempulu seu*“!

Ori care dómna de casa a potutu observá, cumca déca in vr'o deminétia si-a concesu a se sculá cu una jumetate de óra maí tardiu, de cum recere regul'a, séu a petrece tempulu de deminétia cu jucarele, ori cu vr'o carte in mana, atunci, candu implinirea altoru agende e neincungiurabile, a potutu dicu observá, cum ordinea dilei se impedece si nu se mai póte aduce la cale. Conturburea aceast'a se pare la prim'a vedere neinsemnata. Dar' considerandu cumca fericirea casnica, prin unele abateri repetíte fie câtu de mice, séu prin neglijarea punctualitatiei ordinei casnice, de multe ori a suferitu naefran-

gere, d. e. numai cercustarea că dómna de casa e in stare demulte ori a pune prandiulu pe mésa la tempulu otaritu, căta ansa da la scene conturbatórie de pacea casnica; dreptu aceea sê nu se incumete nici o dómna de casa a lasá din vedere daun'a si celoru mai mice abateri. Fiesce care barbatu, fie câtu de modestu, venindu a casa obositu, nu póte fi indiferente facia cu o disordine provenita numai din nebagare de séma, prin carea i se turbura tóta complacerea, si carea turburare lesne s'aru póte incungiurá. Deci séu si-esprime neindestulirea si atunci armoni'a cea familiara dela prandiu a disparutu: séu elu tace si innadusie in sine o superare secreta, carea adese devine viforósá pentru ceriulu serinu alu pazei casnice.

Tóte la tempulu seu! Orele de diminétia suntu partea cea maí de frunte la ordinea casnica in care tempu de auru, bine impartitu si folositu, maí multu póte terminá o dómna de casa. Totu ce taie in sfer'a economiei casnice si se tiene de agendele unei dómne de casa, suntu a se ordiná in órele de diminétia. Pruncii suntu la scóla, stapenulu e ocupatu in oficiulu seu, dómna de casa are mana libera intru dirigerea trebiloru casnice. Tempulu dupa prandiu, sê se sacreze ocupatiuniloru la cari se siede, éra o mama dulce dupa órele de studiare, si-dedica atentiunea sa vighiatória, deprinderiloru si jocuriloru prunciloru ei, ba si in sa si participéza cu o descindere onesta si amabila in jocurile si ocupatiunile prunciloru. in tóta liniscece si fara a aretá partialitate. Aceste óre, in cari se afla pruncii sub ochii mamesci, suntu de mare insemnata la educatiune, si fiacare mama, carea prin impartire defectuósá, séu micioréza, séu perde din vedere acestu tempu. de bunaséma primesce respundere grea asupra sa.

Tóte la tempulu seu! Visitele oneste, petrekerile sociale, nu suntu lucruri de lapedatu, tóte si-au partea cea buna. Dar cumca visitele de totu dese si lungi, petrekerile nenumerate, rapescu fórte tempulu scumpu, strica multu armoniei frumóse a unei case bine organizate, se intielege de sine! O dama, carea tempulu dupa prandiu lu-sacréza numai visiteloru si petrekeriloru sociale, nu póte avé tempu destulu, de o petrecere familiara si mai seriósá cu barbatulu si cu pruncii sei. Déca vine a casa imbetata de parfumu complaceriloru sociale, ea e resfirata si reu dispusa; apoi déca mai voesce a rebonificá ce s'a neglesu, trebue se iee refugiu la graba, éra: *grab'a strica neab'a*.

Capitalulu, carele se spendéza pentru unele damicele in institute de crescere, nu aduce nici

*) A césa poesia s'a cetitu do autoriulu ei in adun. gen. a As oc. tran. tienuta la Gherla. Observamu inse că in publicatiunea pr o sinta s'au adausu câte-va síruri, cari in adunare nu s'au cotitu.
 Red. inter.

unu interesu, fara o crescere prealabila, si terminatoria a mamei. D'in tóte acele sciintie ori arte apropiate tenerelor damicele cu multa silintia si cu enorme spese, fiitorii lor consorti gusta mai pucinu, in cele mai de multe ori. Si caus'a nu e de a se cautá numai in nebagare de séma ori in neglijintia, fara mai cu séma in nesciinti'a economiei tempului, câ-ci pe langa cele-lalte cunoscintie, n'a invetiatu damicelele si acea maestria de auru, a folosí tempulu bine si intieptiesce, dela insa-si mam'a lor. Prin ori ce influintia din afara, ori câtu de marétia se fie, pruncii nu cuprindu asia usioru si voiosi feliuritele cunoscintie si lucruri, ca atunci, candu invétia dela insa-si mam'a séu sub veghie-rea ei. Si ah! óre este pe lume unu lucru mai maretiu, mai frumosu, si mai multiamitoriu, de câtu candu vede mam'a, realisandu-se si personificandu-se cunoscintie dinsei in pruncii sei? — Dar' ca sê aiba destula musa spre aceast'a, e de lipsa ordinea buna, si punctualitrtea stricta intru folosirea tempului. Éra acésta va poté observá numai, dupa ce si-a insusítu un'a dintre cele mai pretiósá virtute pentru o femeia, adeca: *amore de ordinea buna*. Acést'a e virtute femeieésca, despre care s'ar poté scrie opuri voluminóse, pentru câ nici una virtute nu e mai reu intielésa, si nici una virtute are mai mare influintia in viétia familiaria, ca amorea de ordinea buna.

Suntu ce e dreptu dómne de casa, cari esceléza in multe privintie, chiaru si in economi'a casnica. Rare suntu inse si intre cele mai emininte, cari se nu aiba defectulu disordinei. Ca in tóte lucrurile asia si in ordinea casnica trebue sê domnésca *ecilibriulu*, séu cumpen'a drépta, care e cheia la ordinea buna. Acestu ecilibriu, acést'a cheia a o aflá, se fie tient'a fiacarei dómne de casa. S'a observatu, câ unele dómne de casa tienu ordine esemplara in odaiele de locuintia, in câtu objectele din trinsele suntu espuse privirei ochiloru, éra unde ochiulu nu strabate, nu vede, domnesce cea mai mare mestecatura; si din contra, in camara, dulafu, cadrupu, e ordine buna, éra in chilii domnesce caotele celu mai pistritiu. — D'fle intregi se folosescu spre modernisarea, infrumsetiarea ori repararea unui vestmentu vechiu, ce nu merita, candu tóte celelalte devinu in disordine. A modernisá, infrumsetiá si repará suntu lucruri folosítoria, dar' se nu faca ele centrulu activitatii dómnei de casa. Ecilibriulu trebue tienutu intru tóte. Acelu vestmentu sê se modernizeze, care e in stare sê resplatésca tempulu ce se intrebuintiéza cu elu, si ordinea sê domnésca in tóta cas'a intr'o forma.

Tóte la tempulu seu, o mai repetímu facést'a. Pentru câ e regula de auru in economi'a tempului si pentru câ o regula defectuósá intru tienerea ordinei, mai multu e de a se cercá intru aceea, câ dómnele de casa nu alegu pentru fiecare ocupatiune tempulu seu. O regula de frunte la sustinerea ordinei e si acést'a: *totu ce e mai presantu, mai iute, si asia de promptu câtunumai se póte, sê se efectueze*. Si éra si o regula generala e si acést'a; *totu obiectulu dupa folosire, sê se repuna indata la loculu seu de pastrare*. Nu se póte crede, câtu timpu se crutia, câte neplaceri se incungiura, si câta comoditate produce observarea punctuale a regulei acesteia. O dama, carea pecatuesce contr'a regulei acesteia, carea e silita in totu minutulu a intrerumpe ocupatiunile sale ordinare, cautandu dupa unulu séu altu obiectu, nu va poté nici odata multiamí deplinu recerintiele familiare, de ar' avé si cele mai frumóse insusíri. Nu numai tempulu perdutu lu-va poté plange, fara va suferi, si jovialitatea dinsei. Éra launele intunecate a le dómnei de casa, intuneca si orizonulu fericirei casnice!

Déca urmarimu si consecintie disordinei, cari dela mama trecu la prunci, si la domestici, ne convingemu, câ acele la parere mici, in adeveru suntu totusi câtu de ponderóse. Dar' déca dómn'a casei e la culmea sa, déca scie tiené ecilibriulu in ordinea buna a casei, utunci ea tiene chei'a elisului familiei in mana. Ea conduce economi'a casnica, dispune tóte in ordine buna si la tempulu seu, supravighiéza observarea stricta a reguleloru impertírei séu economiei timpului, si totu-si are timpu si pentru petreceri familiare si sociale, si totu-si i va remanea timpu destulu si spre lectur'a cartiloru frumóse si nobilisatorie, precumu si a da si a primí visite oneste. Influinti'a binefacatória a ecilibriului ce-lu va tiené ea in ordinea casnica si in economi'a tempului, se va estinde nu numai asupra cercului ei familiare, ci si asupra intregu cercului, in care se invertte o astfeliu de dama crescuta.

Si noi cu anima pulpitanda ne subjugamu in franele unei astfeliu de domna de casa.

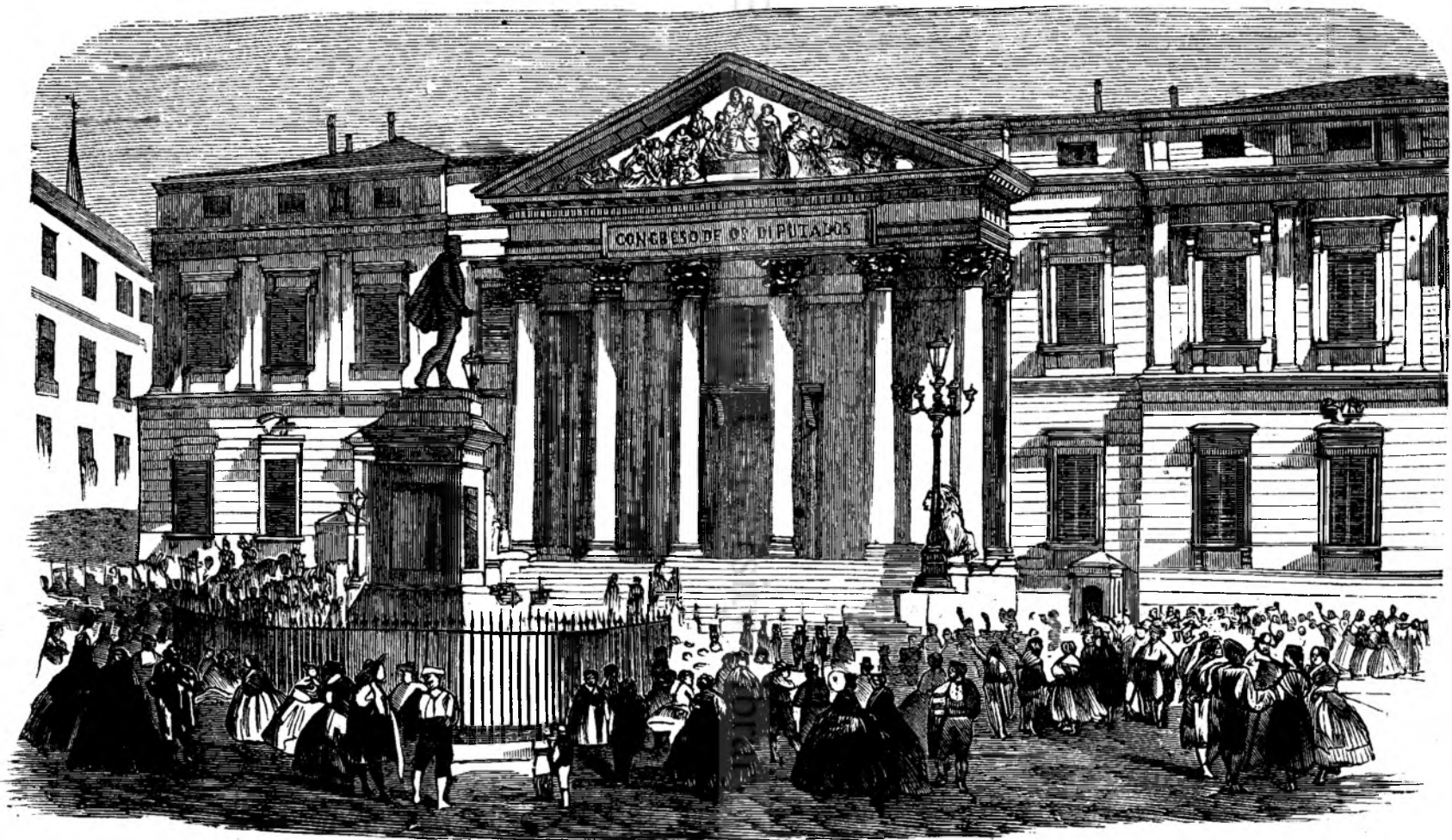
G Traila.

SUVENIRI DE CALETORIA.

VI.

(Prim'a demanétia pe pamentulu Romániei, — dóue copile, — Turnu-Severinu, — turnulu lui Severu, — puntea lui Traianu, — o bulgara si unu bulgaru, — Calafatu, — Vidinu, — Rusciucu, — unu canteu improvisatu, — la Giurgiu.)

Vaporulu nostru tóta nóptea statú in acel'a si locu, nemiscandu-se, pentru câ asceptá sosirea

REVOLUTIUNEA ISPANIOLA.

bagagelor, cari se transportara dupa noi cu carutiile.

Demanéti'a mai toti caletorii desbarcara, si se imprasciara pe malulu Dunarei, privindu regiunea cea frumoasa. Eu me urcai pe cóslea muntelui de la malu, si asiediandu-me la umbr'a unei tufe, aruncaí privirea mea in giuru de mine.

Erá o privelisce multu placuta acést'a. Josu la piciórele mele curgea Dunarea, ducandu pe undele sale câte unu vaporu grandiosu, séu vr'o naia mai mica, candu si candu diarfí si câte o luntre condusa de mani dibace; la stang'a in o gura de munte zacea unu satu mititelu, la capetulu satului erá o fantana, unde vineau dupa apa romancutie tenerele, cantandu doinitie de amoru; la drépt'a unu munte falnicu opriá vederea in departare. Fatia cu noi de dincolo de Dunare se estindea pamentulu Serbiei, dar si de acolo audíi numai cantece romanesci, si acolo diarfí totu costumuri romanesci. Langa Dunare pe marginea Serbiei locuescu totu romani.

Priviam cu placere acést'a regiune frumoasa si me adancí in meditatiuni fericite. Ochii mei se odihneau pe unu plaiu de voluptate, anim'a mea palpitá mai ferbinte, me simtieam cumva mai usioru si mai liberu, totu internulu meu se parea alteratu.

Si pentru ce?

Acést'a erá prim'a diua, in care sórele miresari pe pamentulu Romanéi libere.

In midiloculu meditatiunilor mele de odata audíi resonandu in apropierea mea o vóce femeiesca. Me 'ntorsei in directiunea aceea, de unde audíi vócea, si aflai cu bucuría dóue copile frumoase inaintea mea. Un'a erá domnisiór'a Sultanitia, cealalta amic'a ei, domnisiór'a Morghiola.

Me scolai numai decátu si le intrebai déca le place regiunea séu ba?

— Noi cunóscemu pré bine locurile aceste, — respunse domnisiór'a Sultanitia, — pentru cá Turnu-Severinu nu e departe de aice; deci pentru noi nu mai au farmeculu noutátii; inse spune-ni cum ti-placé dtale positiunea acést'a?

— M'a incantatu de totu.

— Ne pare bine, — dîsera ele de odata.

— Si decumva regiunea acést'a n'ar avé nimicu particulariu frumosu, numai inse-si locuitóriele ei m'aru face s'o iubescu, — adausei.

— Domnule, — dîse domnisiór'a Marghiola, — dâ-mi voia ati spune, cá acuma ai gresítu. In locu de multariu trebuiá sê intrebuintiedi numai singulariu, si sê dîci „o locuitória a ei,“ éra nu „locuitóriele ei.“

— Cum asié, frumoasa coconitia? — o intrebai suridiendu.

Ea inse nu-mi respunse nimica, ci incepú sê cante cu surisu pe budie aceste síre:

Frundia verde de pelinu,

Josu la Turnu-Severinu,

Siede-o dalba copilitia,

Totu cu zimbetu pe guritia.

Indata pricepui la ce tîntesce.

Domnisiór'a Sultaniti'a iute a aretatu amicei sale poesiór'a mea.

Intr' aceste clopotielulu de pe vaporu incepú sê sune, anuntiandu caletoriloru, cá are sê plece. Ne coboriramu dara indata si intraramu in vaporu.

Peste câte-va minute plecaramu, si in restempu de o diumetate de óra diariramu in departare orasiulu Turnu-Severinu. Cu cátu ne apropiaramu mai tare, cu atât'a acestu orasiu ni parea mai frumosu si mai mare. Turnu-Severinu zace pe malulu stangu alu Dunarei, pe unu dealu intinsu, si are unu prospectu frumosu si interesantu, si cu tempulu are sê devina unu orasiu mare, cá-ci positiunea-i comerciala i asigura unu viitoriu splendidu.

Turnu-Severinu e unu orasiu nou, formatu dupa estetic'a orasielor moderne, stradele-i sunt regulate, si fatiad'a de catra Dunare e frumoasa.

Inainte de asta cu trei dieci de ani aice nu erá orasiu, Turnu-Severinu s'a ziditu de atunce si se zidesce nencetatu. Locuitorii vechiulu orasiu Cernetiu, capital'a districtulu Mehediníu s'au uritu a locuí retrasi de lume, departe intre munti, deci li-au plesnitu prin minte a fondá unu orasiu nou, si astfelu se fondá Turnu-Severinu din orasiulu Cernetiu.

La Turnu-Severinu domnisiór'a Sultaniti'a dimpreuna cu parintii sei se cobori, si eu remasei numai cu domnisiór'a Marghiola, carea — vi o spunu intre parentesu — erá mai frumoasa decátu amic'a ei; totusi mi-parea reu de acést'a despartíre, cá-ci domnisiór'a Sultanitia erá o copila cu multu spiritu si pré placuta.

E bine, pana ce ochii mei urmariau copila cea placuta, vaporulu plecá si chiar treceamu pe langa o gradina. Erá o gradina publica, in midiloculu ei se innaltí ruinele unui turnu vechiu, edificatu de imperatulu Septimiu Severu, dupa numele acestuia turnulu si adi se numesce Turnu-Severinu. De aice si numele orasiului.

Am regretatu multu, cá vaporulu nu se oprí unu tempu mai indelungatu la Turnu-Severinu, ca sê fíu potutu visitá atâtu turnulu lui

Severu, câtu si ruinele puntii lui Traianu, cari stau si adi aprópe de Turnu-Severinu.

Abié trecù unu patrariu de óra, si sosiramu la loculiu memorabilu. Eramu la puntea lui Traianu. Dóue ruine din ambele parti anuntia lunei pana 'n diu'a de adi loculiu unde armat'a marelui imperatoriu trecù Dunarea. Ruin'a de pe malulu romanescu e ingradita cu scandure, éra ceea de pe tiermurea Serbiei nengradita stâ espusa vatemârii viteloru si toturoru ómeniloru cari au pucinu respectu pentru monumintele vechi. Guvernulu Serbiei ar da espresiune unei amicitie sincere fatia cu natiunea nóstra, déca s'ar ingrigí ca acést'a ruina pretíósa pentru istori'a nóstra natiunala, sê nu se nimicéscá.

Celelalte dóue-dieci si dóue de picíóre ale puntii asiediate in apa nu se vedu decátu numai atunce, candu ap'a este pré mica; dar in midiloculu fluviului de pe dóue picíóre se inaltia in susu câte unu lemnu, semnalandu, câ nâile au sê tréca intre ele.

Indesiertu m'asiu incercá sê descríu simtiemintele mele din momintele acele candu treceamu pe langa ruinele puntii lui Traianu; ori ce descriere v'asiu presentá aice, n'ar fi decátu numai o slaba oglinda acelorú petrecute in anim'a mea. Sunt lucruri cari se potu vedé, a se simtí, dar nimene nu le scíe descríe asié precum sunt ele.

Deci fara d'a ve intretiené cu descrierea simtieminteloru mele, simtieminte cari ni sunt comune toturoru romaniloru, voiú continuá notitiile mele de caletóriá.

Trecandu de la puntea lui Traianu mi-para, câ regiunea devine mai putfnu interesanta, parasíi dara acoperisiulu si me coboríi in sal'a de conversatiune; dar in locu de a conversá, scosei o carte din traist'a mea de caletóriá si incepui a cetí. Inse cartea mi-para pré séca, deci o pusei numai de câtu pe mésa si incepui a conversá cu bulgar'a frumósa dar trista. Ea vorbiá cu unu june bulgaru, caruia me recomandá si pre mine. Primulu barbatu bulgaru cu care facú cunoscintia in tóta viéti'a mea. Elu vorbiá bine romanescu.

Dupa miedia-di pe la dóue óre sosiramu la Calafatu, locu renumitu de pe tempulu batalfei orientale, unde turcii batura pe muscali, ér sermanii romani numai se uitau, cum doue poteri straine se batu pe pamentulu romanescu.

Abié parasiramu Calafatulu numai decátu sosiramu la Vidinu, primulu orasiu turcescu, in care inse locuiescu pré multi bulgari. Esteriorulu acestui orasiu a facutu o impresiune viua a supra mea. Multele minarete, costumulu turcescu alu

poporului, necuratiani'a si sgomotulu mare, ce se potea observá pe strade atrasera multu atentiunea mea.

Indata langa portu erá o cafenea, óspetii siedeau turcesce inaintea cafenelei cu ciubuce in gura, si se delectau in Dunarea ce curgea pe dinaintea lorú; casele, mai tóte mici, sunt acoperite cu caramide rotunde, cari pe la noi se intrebuintiéza numai la cotulu acoperisiului; dar intre minarete diaríi unulu facutu cu multu gustu si din pietre alese.

De óra-ce ap'a erá mica, vaporulu nu potú merge chiar in portu, ci caletorii desbarcara cu luntre, de cari erá incungiuratu vaporulu. câ-ci indata ce ne opriramu, turcii de pe tiermure sarira in luntre si se apropiara catra nai'a nóstra, imbiandu-si intr' unu tonu disarmoniosu marfele lorú. Cei mai multi vindeau tutunu si icre, altii inse aveau si alte marfe.

De aice pana la Rusciucu nu mai trecuramu pe langa vr' unu orasiu mai mare, ér acolo sosiramu in alta dî demanéti'a la nóue óre

Rusciucu se pare a fi unu orasiu mai civilisatu decátu Vidinulu. Pe malulu Dunarei vedui câte-va case frumosiele, nesce oteluri si cafenele, ma inca si câte-va — birje. Dar ce e mai esentialu, nu v' am spusu. De la Rusciucu pana la Varn'a de câti-va ani e drumu de feru, pe care mai procede óresi-care civilisatiune in acést'a parte asiatica a Europei.

Intr' aceste cunoscutulu meu bulgaru se apropiá de mine si-mi serví cu mai multe desluciri relative la orasiulu Rusciucu. Mi-spuse intre altele si aceea, câ aice locuiescu multi bulgari. Apoi mi-descrie sórtea cea trista a bulgariloru sub domnirea turciloru, si mi-povestí mai multe detaiuri din rescól'a de acuma. Vórbele lui me impresiunara si scotiendu portfoiulu, insemnai intr' insulu urmatóriele síre:

Frundia verde de pe nucu,
Plangu bulgarele 'n Rusciucu.
Din fetorii cei mai bravi
Face turculu nesce slavi,
Din fetorii dragalasi
Face turculu totu ostasi,
Si pe toti mi-i duce-a frange
Pe fartatii lorú de-unu sange,
Si mi-i duce sê lovésca
Óstea mica bulgarésca.
— Turcule stâi nu te bate,
Bata-te sant'a dreptate;
Turcule nu te ostí,
Noi pe frati n' omu omorí;
Pentru scump'a libertate
Noi cu fratii nu ne-omu bate,
Ci de cumva se va cere,
Vomu morí toti cu placere!

Fiindu gat'a canteclu meu improvisatu, lu-dadui cunoscutului meu bulgaru, carele cetindu-lu, mi-multiam si me rogà sê i-lu dau de suvenire. Satisfacui cu placere rogarea sa.

Vaporulu se întorse spre tiermurea cealalta si continuaramu caletor'f'a nòstra. Abié inaintaramu câte-va minute si sosiramu apròpe de Giurgiu. Unii dintre caletori incepura a se pregatí, éra altii se urcara pe acoperisii si de acolo priviau orasiulu, care din departare infatísiédia o privelisce interesanta. Besericele ni anuntiau, câ avem sê sosimu intr' unu orasiu crestinu, — si casele numeróse ni prezentau unu orasiu mare.

In fine vaporulu se oprí. O parte mare a caletorilor se coborí, — éra altii remasera pe vaporu, avendu a mai caletorí.

Bulgar'a cea trista, frumós'a Guzla, dimpreuna cu amic'a ei serb'a, muscaliti'a cea blondina, — si englezele tóte remasera pe vaporu, — numai domnisiór'a Marghiola debarcà cu mama sa, dar din minutulu acest'a eu nu le mai vediui.

Li poftii caletoría buna la tóte si peste câte-va minute debarcai éra si pe pamentulu Romaníei.

Iosifu Vulcanu.

Bai'a de Crisiu 5 oct. 1868.

In numerulu 32. alu „*Familiei*“ in descrierea suvenirilor de caletorí a D-tale, intre cari cu deosebire in preambllarea dela Ghierl'a catra Nicul'a am fostu si io unulu, dintre cei ce asudamu suindu pe dealulu monastirei, amintesti si de orasiulu *Hodinu*.

Io in copilarí'a si junéti'a mea, amblandu prin Selagiu, prin locurile unde jacú osemintele mosiloru si stramosiloru mei, audiamu numindulu acestu orasiu de *Huiedinu*, — Domnulu Andreic'a din Campeni, intr'o epistóla, amintindu despre elu, mi-l'a numitu *Hoidinu*.

Intr'o caletorí'a, ce am facut'o odata catra Huniedor'a in lucru advocatiale, — pre calea dela Dev'a, deducerea etimologica, acarui nume asié de frumosu o face D. V. Maniu in Disertatiunea sa istorico-critica, meditamu langa fumululu de sugare despre etimologi'a cuventului *Huniedor'a*. — Ajungandu in locu, si dupa finirea agendelor mele oficiose luandu-mi ocaziune, acompaniatu de vre'o trei domni cameralisti, pre acolo bine cunoscuti, a cercetá renumit'a cetate a Huniedorei, cuibulu Corviniloru, prin tóte unghiurile ei, — chili'a, in care precum se spune a locuitu candu-va resboiniculu Joanu Corvinu, — in acarei feréstra standu, mi-inchipuám, cumu a trebuitu se imparta omulu puternicu candu-va poruncile de acolo curteni-

loru sei preste siantiulu mare alu resiedintiei! — alt'a a credinciosului lui, a lui Capistranu, — capel'a, in care si pana adi se vede corbulu negru, sal'a cea mare, care a servitu de locu alu adunarei Proceriloru Tr-vaniei, si altele, — nu me puteamu desbracá de intrebarea, ce mi se prefacuse in ideia ficsa, cumca: de unde se derivéza cuventulu *Vajda Hunyad*, precumu si *Banfi Hunyad*? adeca Huniedor'a, si Huiedinulu meu, Hoidinulu lui Andreic'a, si Hodinulu D-tale?

In considerare, câ dupa parerea mea *Aradulu* se derivéza dela cuventulu *aratu*, adeca cumca pre acolo, pre unde este, séu a fostu candu-va orasiulu *Aradu*, inainte de acea a trebuitu se fi fostu unu locu simplu aratu, — si liter'a t. in confusiunea, candu feceau sabiile si maciucile regulele gramaticali, etimologi'a si sintassulu, — éra nu D. Cipariu, — neci Academi'a de mare sperantia din Bucuresci, cu atâtu mai pucinu inse incepuse a-si cantá versurile horibili M. Bot'a si a se face cunoscutu *Foculu Lipovei*, — dîcu liter'a t. in acea confusiune s'a moiatu in d.

In considerare mai departe, câ in unele tiparitari betrane chiaru si singuru mi-aducu aminte a fi vediutu tiparitu numele lui Joanu Corvinu, — alu carui *caput bonorum*, dupa cumu se scie cu securitate, a fostu Huniedor'a, si cetatea de acolo intru adeveru unu capu d' opera i-a fostu resiedinti'a, — dîcu alu fi vediutu tiparitu si astfelu: *Joannes de Huniát*.

Am devenitu a-mi deslegá problem'a intr'acolo, si in deslegare-mi inca si pana ostadi sum odihnit, cumca in loculu, unde e astadi Huniedor'a, precumu, — ca sê tienu dara calea de medilocu, — si in Hoidinulu lui Andreic'a, dupa Attil'a au trebuitu sê remana in deretru *Huni*; si in acele locuri si in tempulu mai tardíu au trebuitu sê fia comunitati hune, adeca a trebuitu sê siéda Huni pre acele locuri; — si probabilmente, de acolo a trebuitu sê-si capete numirea fiesce care locu de *locu huniatu*; adeca locu pre care siedu Huni, scurtu numai *Huniatu*.

Si pre mine acést'a derivare me indestuleste din cauza, câ si aci a trebuitu sê-se móie t. in capetu, ca la Aradu.

Deci mie mi-se vede cumca Huniedor'a (*Vajda Hunyad*) *cayut bonorum* a lui Joanu Corvinu ca Voievodu alu Tr-vaniei, si Hoidinulu lui Andreic'a, ori Hodinulu D-tale, (*Banfi Hunyad*) *caput bonorum* a familiei Bánfy, n'aru avé dreptu de locu a nu suferí chiaru si ce-va-si rectificari ulteriori inprivinti'a numiriloru loru de *Huniedor'a* si *Huiedinu*, *Hoidinu*, ori *Hodinu* precumu voiesci Dta.

Dr. Jac. Brendusianu, adv.

Conversare cu cetitoriele.

— Bucuresti 10 octobru 1868. —

(Capitala Romaniei. — Tier'a libertatii si amorului. — Bisericele^o in Bucuresti, — Cismegiu. — Principele Romanilor. — „Siosoua.“ — Boierii si Coconele. — Literatur'a. — Societatea „Transilvania.“ — Teatrulu.)

In fine mi s'a realizatu un'a d'in ardintiele mele dorintia, aceea d'a revede Capitala Romaniei libere. Incantatu de frumusetiele si placerile ce mi-ofere Bucurestii nu mi-am uitatu unu momentu de D-vostra, de aceea vinu a Ve impartesi impresiunile ce le facura asupra-mi acestu Eldorado clasicu alu lui Bucuru.

Bucurestii — pre langa tote calomniele ce le respandescu asupra loru inimizii Romaniei — sunt o cetate atragatore, care ofere caletoriloru mii de placeri, petreceri si distractiuni. Capitala Romaniei nu e clasica ca Parisulu, Berlinulu ori Florentia, dar' e sublima in felulu seu, si prin varietatea si originalitatea sa, e mai sublima de catu metropolele Occidentelui, Bucurestii esceleza mai alesu prin multimea frumoseiloru gradine de petrecere, si prin bunitatea poporului seu. Aci totulu suride, totulu respira bucuria si amoru.

„Ce tiera e acest'a?“ se intraba strainii fermecati de aspectulu Romaniei, pre care o credeau barbara? Ce tiera?

„Tier'a libertatii si a iubirei,“ ti-respondu mii de buze suriditorie. Asié e. Bucuri'a si amorulu impletescu continuu cunune de rose. Aci vedi tipuri caracteristice, fisionomii barbatesci solide si regulate cumu nu intilneci in alta tiera. E ce va anticu, ce va eroicu si martialu in fisionomi'a filor Romaniei. Aci vedi brunete cum n'are nice o tiera alta, brunete in acaroru fatia expresiva poti ceti tote sentimentele animei si emotiunile sufletului. Aci omenii nu potu trai fara amoru, dorere câ-lu variéza prea desu! . . .

Bucuresti e mai avutu in biserici. Dar' pentru asta se nu credeti câ e mai pucinu stricatu ca alte capitale. Germania in evulu mediu avu o multime de teologi celebri, dar' pecatosi nu aveá mai pucini ca adi; — asta-di Germania are o multime de medici iscusiti, dar' pentru ast'a nu are mai pucini morbosi. Asié e si cu Bucurestii. In trecutu, pre candu aveá mai pucine biserice eráu omenii mai morali, de catu asta-di candu posedé atâte locuri sante.

Acum permiteti-mi se ve vorbescu despre o persona, pre care am dorit'o mai multu se o vedu. Acest'a e principele Românilor. Intr'o dumineca am visitatu Cismegiulu — o gradina publica ce ar' face onore ori carei capitale. Intregu corpulu officieriloru erá adunatu aci asteptandu pre principe.

In fine sosescu. Iubiám si respectám multu pre Domnitorulu Romaniei, dar' din diu'a in care l' am vediutu antâi'a data, lu-iubescu si mai multu

Intipuiti-ve o figura midilocia, bine facuta, o fisionomia romanésca in care cetesci bunetatea animei si nobletia sufletului, o tenuta demna, o privire superba, si veti cunosce pre principele *Carolus*. Nu am vediutu priviri mai resolute si audaci, nici fisionomia mai simpatica. O de-ar' avé toti Romanii virtutea, devotamentulu si curagiulu Domnului loru, ar' puté face minuni.

Acum urmati-mi, ve rogu, inrr'o alta gradina de petrecere asiá numita la „Sioséa.“ Ast'a e la capetulu Calci Mogosiói afara de bariera. Ea e locul de intelnire si preumblare alu clasei mai inalte. Aci poti face studii interesante asupra „boieriloru.“ Tiganelu judeca

caracterulu omului dupa liniile palmei, Dr. Gal dupa forma craniului, Caru dupa constructiunea intregului corp; mai bine inse poti judeca pre omu dupa tienuta conduit'a, imbracamintea si limbagiulu seu. Dupa aceste semne vomu judeca si noi pre boieri.

Intipuiti-ve niste fantome portandu toaletele celea mai bogate si bizare, ca se nu dîcu ridicolose, urmate de servitori si scotiendu din candu in candu câte o vorba francesa. Sciti cine sunt aste umbre cari fuméza si cauta numai preste umeru si cu despretiu la publicu? Boieresele.

Aci existe unu parete departitoriu, unu muru chinesu intre asié botezatii „boieri“ si intre ceilalti omeni. Aci numai burgessii si tierenii sunt Romani, ér' boierii sunt ori ce nu mai romani nu. Astfelu se numescu boierii pre sine, astfelu i caracteriséza poporulu. Sciti Dvóstra cine sunt acesti boieri? Acei cari in strainetate si-dau titlulu de „principi“ Am cunoscutu boieri cari nu sciú unde sunt frontierele Romaniei, cari sustienu câ Banatulu e langa Turda, si cari dicu, câ e crima si a cugetá la unitatea nationala. Esti omeni nu sciú nici o limba perfectu, converséza de comunu francesce, tiesu întrige si umilescu Romani'a.

Er' coconele loru n'au alta ocupatiune de catu a schimbá toalete, a comodisá, a fumá tigare, si a se preumblá. Am cunoscutu o cocona care si-a schimbatu de patru ori pre di toalet'a. Dimineti'a a purtatu haina alba, la amedi negra, la patru ore verde, si sér'a rosfa. Nica cameleonulu nu se schimba de atâtea ori. De altminte asta specie de omeni e mica la numeru, si si-a finitu rolulu.

In catu pentru literatura, ea are aceea-si sorte trista aci, ca si la noi. Politic'a, blastemat'a de politica i-a ocupatu locul. Pucinu se ocupa cu literatur'a, pre cându toti si tote politiséza. De la copilu pana la betranulu de 80 de ani, de la cocona pana la bucatarésa toti si tote facu politica, tote si toti sunt *albi* si *rosi*. De altminte asiá e la tote poporale in epoc'a renascerei. Unu simptonu tristu e decadinti'a junimei. E micu numerulu aceloru juni romani cari tienu la venitoriulu si fericirea Romaniei; pucini se ocupa de studie seriose, cei mai multi sunt *cosmopoliti*. Noi inainte de tote trebuie se fimu Romani, lasamu cosmopolitismulu pentru alte timpuri mai bune.

In 24. l. c. s. v. societatea „*Transilvania*“ tienu a 4-a adunare generale in care s'a alesu unu nou comitetu. Presiedinte s'a realesu d. Papiu Ilarianu. Societatea are unu capitalu de 153 mii lei; care cresce din di in di. Deja a formatu trei stipendie, si speramu câ sub intiept'a conducere a dlui *Popiu* si prin patriotismulu Romaniloru societatea va ajunge in curendu acolo ca se pota creá mai multe stipendie. Si acest'a cine nu o doresce?

Dumineca se deschide si teatrulu. Regretâmu din anima retragerea marelui nostru artistu Millo. Amu fi doritu ca se dispara pentru totu de-a una scisiunea intre artistii români. E dorerosu câ si artistii scenei romane s'au molipsitu de astu morbu fatale, ce rode asta-di sinulu Romaniei. In interesulu teatrului romanu astep-tamu se vedemu in curendu unite tote celebritatile scenei române.

Dar' erám se fiu prea lungu. Finescu pre lânga asigurarea câ Bucurestii oferu totulu ce pote pofiti o anima omenésca. Dar' elu e si periculosu, câ-ci Dimbuviti'a nu e de catu riulu mitologicu Lethe din care

daca bei, uiti totul, si patria si familia, de ore ce cu dreptu cuventu dice cantaretiulu :

„Dimbovitia apa dulce

Cin' te bea nu se mai duce.“

J. C. Dragescu.

Prea stimatè Dòmrule Redactoru!

Me rogu sè bine voiti a primì in colonele multu pretiuitei „Familie“ descrierea Balului de la Bicsadu, tie-nutu in favóre a teneriloru lipsiti de medilócele materiali.

E 20. septembre, intre sgomotulu carutiiloru, ce cureau un'a dupa alt'a, pe aleele scaldeloru ne lovescu audiulu sonuri dulci si pline de placere, rostite in scump'a nóstra limba materna. In parcu se preambiau june frumóse ca rosele din Maiu si juni falnici ca bradii muntiloru si-petrecu in conversari, par' cã arborii suridu de bucuria, audîndu atâtea fice si flii de ai lui Traianu conversandu sub dînsii. — Dupa ce inse radiele sórelui dadura ultimile sarutari muntiloru, frumósele viorele, cari s'au fostu adunatu din tóte partile intr'unu numeru forte frumosu, s'au retrasu in chiliile loru, spre a-si face toalet'a. Cu bucuria vinu a spune, cã la antãulu semnu datu prin banda, tote s'au presentatu in sal'a de jocu.

In dar', in dar', m'asi nesu'a descrie elegantia a vesminteloru, in dar' gustulu cu care au fostu invescute ficele Romei strabune! Ele erau totu atâtea virgine vestfaline. In dar' toatele, in dar' frumósi'a loru, cã-ci in faciele tutor'a infloreau rosele cele mai incantatórie a primaverei, in ochii loru luceau lucéferii dioriloru, si pe buzele loru siedeau cu pómpa auró'a; incãtu de ar' fi in intrebatu cine-va: „care e Regin'a balului?“ respunsulu ar' fi fostu: „cã tóte.“

Peste totu domniã unu velu serbatorescu; . . . . . intre pause *Vasiliu Popu* stud. de a VII. cl. gym. Osiannulu ne delectã prin versu-i frumosu si placutu, intonandu doine romane, si secerandu si placerea mosiloru, cari si-petreceau in conversari serioase, sfatuindu-se despre lucruri interesante; dorere, cã chiaru in acésta dî fiindu si bine cuventarea besericeii din Prilogu, pre langa tóta promisiunea, cã voru luá parte la balu, nu au fostu de facia tota inteliginti'a din Tiér'a-Oasiului, de unde s'a datu caus'a: cã cari au fostu la Bicsadu nu si-au potutu finì sfaturile loru salutarie pentru viitoriu, fiindu in pragulu alegerei noului deputatu.

Petrecerea durã pana la 7 ore deminèti'a, candu intre stringeri de mani, si imbratiosari calduróse se disolvã coron'a cea frumósa a ospetiloru, ducandu totu insulu cu sine câte o suvenire dulce si neuitavera in adanculu animei sale. Vediendu atâte june si juni ne-amu intaritu in credintia, cã natiunea romana trebue sè inflóresca, si cã astfelu de baluri prin cari noblèti'a si iubirea natiunala se aredica, nu voru remané nici pe viitoriu, ci intr'unindu-se inteliginti'a romana din tóte partile va da câtu mai multe semne de viètia. — Bunulu Dumnedieu deie, ca intre noi se nu mai fia, de cãtu flori si romania, inpreunate cu-armonia.

Nu potemu trece cu vederea, ca se nu votamu cea mai caldurósa multiamita spectatului Domnu *Elia Stetiu*, proprietariulu celui mai de frunte in Tiér'a-Oasiului precum si dlui protop *Daniilu Napoianu*, pentru spriginirea teneriloru la efeptuirea balului; poftindu li deplin'a fericeire dela bunulu Dumnedieu, ca sè pota fi si pe viitoriu faptori activi si patronii teneriloru romani.

V. T. V.

Revolutiunea ispaniola.

(cu ilustratiune pe pagin'a 411).

Tronulu „inocentei“ Isabele este ruinat, asié dicandu fara lovitura de sabia, si famili'a bourboniana, carea donã -- déca se póte numi asié ce-va donu -- tronulu ispaniolu siese domnitori, a incetatu a domni in Spani'a. Ei, Bourbonii au venitu din Franci'a si acum'a éra-si s'au rentorsu pe pamentulu francesu, se intielege de sine, cã acum'a n'a plecatu catra Franci'a incungjurata de glori'a potestatii, ci ca o familia domnitória, carea si-a perdutu tronulu si carea a fostu alungata, despre carea se dice in tota Europ'a, cã: si-a meritatu sórtea.

Nu se tione de colonele diurnalulu nostru a vorbi mai specialu despre evenemintele politice ale lumii, acele se potu ceti in diurnalele politice. Noi voim a sacrã câte-va cuvinte, singuru numai pentru esplicarea ilustratiunei presinte. Nu vomu pune inaintea cetitoriloru nostri lupte crunte. Tronulu celu din urma alu Bourboniloru s'a ruiatu fara sange, chiaru cu ace'a-si deonestitate si rusine, cu carea a vetiuitu Poporulu o-a parasitu (pre regin'a), militi'a o-a parasitu; cea din urma naia, cu carea a voitu sè strabata in Franci'a, s'a alaturatu langa insurginti; tóte rogatiunile ei tienute in beseric'a din St. Sebastianu au fostu insedaru, cã-ci Prim si Serrano chiaru in acel'asi tempu au inaintatu spre Madridu. Tóte cetatile si orasiele au primitu pre luptatorii libertatii cu celu mai mare entusiasmu; revolutiunea a fostu deja demultu in anemele si in simtiemintele loru, numai erumperea i-a mai lipsitu.

Revolutiunea pe peninsul'a Pireneiloru a devenitu unu ce necesariu, ca pana de tóte dílele, ispaniolulu nu mai póte traí fara de dîns'a; inse potemu dice, cã revolutiunea de acum'a a intrecutu pre cele-alalte, atãtu in scopu, cãtu si in rezultate

In urma regin'a a fostu silita se parasésca capital'a sub pretestu, cã merge, sè-si restauredie sanetatea sdruccinata.

In capitala nu s'a versatu pentru tronulu ei nici unu picuri de sange, poporulu a fostu entusiasmatu, dara nu-i a venitu in minte nimeru a amenintiã vièti'a familiei domnitórie. Proclamatia guvernului revolucionariu, anuncia stergerea pedepsei de mórte, de carea chiaru si generalulu Prim inca avù onorea in efigie de vr'o dóue ori; dara acést'a totu-si nu l'a potutu impedeçã, sè nu se presiate in Madridu, ca capulu revolutiunei. Asestu generalu democrat, carele nici odata nu s'a aretatu in camera fara manusie, si carele acum'a a sdrobitu tronulu Isabelei cu o usiurintia nespusa, inainte de ast'a cu o luna de díle inca traia in esiliu.

CE E NOU?

△ (*Incendiu mare*). Locuitorii Comupei „*Stretea*“ d'in Transilvani'a, Comitatu (prefectur'a) Huniador'a, Cerculu Dobr'a, fura cercati la 5 Octobru a. c. de unu focu infricosiatu, care prefacu in censusia 20 de case — dintre care neci un'a n'a fostu asecurata — dimpreuna cu tóte fruptele ce se aflau adunate in giurulu loru. — Deci apelamu la sentiulu si bunavointi'a fiesce carui romanu adeveratu, a concurge spre ajutorarea familiiloru acestor'a, pe care furibundulu elementu naturalu le-a lipsitu de tóte midilócele vietiei; acést'a o facemu cu atãta mai virtosu, ca nu cum-va nenorocitele familie

devenite la sapa de lemn, sê devina si viptim'a fômei si a iernei, ce se apropia. Ofertele marinimóse se potu face la Redactiunea foiei acestei-a, despre ce sê va face socota publica, precum si la notariulu comunale, *Petru Lacatusiû* in Dobr'a, post'a ultima Dobr'a. *)

△ (Numerulu advocatoru romani s'a mai adausu cu doi insi : DD. Andreiu Cibenschi fostu asessoru in Salagiu si Vasiliu Popu vice-notariu in cottulu Satumare au depusu censur'a advocatuala in 10 a l. c. cu rezultatul laudabilu. — Li dorimu succesu pre nou'a cariera..

△ (*Têlhari cu salario ficse.*) Juhász, capitanulu unei bande de hoti, solvesce companioniloru sêi salarie ficse, si in casuri estraordinarie le dâ si tanthieme d'in profitu. Posturile se ocupa dupa mod'a noua constitutiunala fâra de a escrie concursu sêu a cere oferte, pentru câ in Ungari'a se afla concurinti, câta frundia si erba. Numai Croati'a nu vre sê scia nimicu de aceste elupatiuni constitutiunale, câ-ci pre rip'a stenga a riului Drav'a s'a trasu unu cordonu militarescu in contr'a invasiunii lotriloru magiari. Firesce, croatii n'au nici idea de constitutiune, d'insii sunt cu totii reactionari, ca si romanii !...

△ (*Hârthie noue de statu.*) Se facu pregatiri spre a tipari hârthie de statu in formatu nou. Ornamentulu marginalu contine inscriptiuni in doue-spre-diece limbe, si adeca, afara de limbele d'in imperiu, inca francesce, anglesce si in limb'a olandesa.

△ (*Starea exceptiunala in Prag'a.*) Garnison'a Pragei s'a intaritu prin patru escadronu de cavaleria, si se ascepta inca regimentulu de infanteria Deutschmeister d'in Vien'a. Diariile boeme in fati'a acestei situatiuni scriose provoca pre locuitorii capitalei si ambeloru suburbie, sê documenteze tactulu indatinatu si moderatiune si anume sê nu se porte in modu provocatoriu câtra militi'a c. r. Politia comunala s'a luat d'in man'a primariului si s'a supusu directiunii politiale de statu.

△ (*Despre mitingulu de pre pratulu imperatescu*) foiele d'in Prag'a scriu urmatoriele : De la patru ore percuru patruile de câte 20 insi stradele cetâtii. Patruilele sunt conduse de oficerii cu sabiele trase. In Smichovu si Carolinenthal militi'a e consemnata. Pre la cinci ore unu escadronu de usari imprastiâ cu sabi'a multimea adunata pre pratulu imperatescu ; s'au in templatu multe vulnerâri. Pre la siese ore acursera doue batalione de infanteria d'in una parte, si alte doue d'in alta parte si impinsera poporulu in cetate. Consiliariulu de politia, Dedera, se presintâ cu o escorta de usari si voi sê vorbesca, poporulu inse nu lu ascultâ, ci incepû a face larma. In urmarea acêst'a se pregatira in casarma patru baterie, dar nu se potura intrebuintâ, fiindu câ facendu-se nopte poporulu se imprastiâ de buna voia.

△ (*Ordinatiunea intregului ministeriu d'in 20 optovre 1868.*) prin care se facu dispusetiuni exceptiunale in capital'a c. r. provinciala Prag'a, si in teritoriile capitanatelor cercuale Smichovu si Carolinenthal. In aplicarea ordinatiunei imperatesci d'in 7 optovre 1868, in urmarea conclusului intregului ministeriu d'in 8 optovre 1868, pre bas'a aprobarei pré inalte, dispusetiunile articiloru 12, 13 ai legii fundamentale de statu despre drepturile generale ale cetatianiloru de statu

*) Tote foiole romane sunt rogata a da locu acestoru orduri in pretiutole loru Colone.

d'in 21 diecemvre 1867, foi'a leg. imp. nr. 142 in capital'a reg. provinciala Prag'a si in teritoriile capitanatelor cercuali Smichovu si Carolinenthal, se scotu provisorice d'in activitate, si d'in dîu'a publicarei acestei ordinatiunii se voru aplicâ dispusetiunile §§ 6 si 7 ai ordinatiunii imperatesci d'in 7 optovre 1868, si in câtu e vorb'a de pedepsirea abateriloru de la cele prescise acolo, se va aplicâ § 9 alu acestei ordinatiuni imperatesci. Ordinatiunea presinte intra in valoare in dîu'a publicarei ei. — Taaffe m. p. Plener m. p. Hasner m. p. Potocki m. p. Giskra m. p. Herbst m. p. Brestl m. p. Berger m. p.

Literatura si arte.

△ (*Invitare de prenumeratiune la cuventari besericesci.*) Amesuratu apromisiunei facute in Invitarea mea de prenumeratiune din an tr. I. sept. cu acestea am onóre a face cunoscutu On. Publicu, câ m'am resolutu a continuâ opulu meu de predice, si a edâ Tomulu II.

Acestu Tomu va cuprinde in sine : predice pre Dominecele ce cadu intre SS. Pasci si Rosalii, si pre Dominecele dupa Rosalii, pana camu la a 14. sêu 15. Domineca, incâtu Tomulu va contiené la 20. côle tiparite.

Frenumeratiune la acestu Tomu so deschide pana la finea lunei Decemvrie a. c. candu, déca sê voru fi adunatu prenumeranti cu numeru de ajunsu, opulu de locu se va da sub tipariu.

Pretiulu acestui Tomu va fi 2 fl. v. a. cari suntu a se plati cu ocasiunea abonarei si a se strapune de a dreptutu la subscrisulu. Subscrisulu garantédia pentru sumele incurinde, si la casu, candu opulu ori din ce cauza n'ru poté esî la lumina, se voru retramite Dloru prenumeranti.

Pl. tit. Domni, cari voru fi aplecati a concurge la spriginirea acestei intreprinderi, suntu rogati, ca incâtu se pôte sê se grupedie dupa cercuri, districte, ori tracturi protopopesci, cea ce inlesnesce multu atâtu strapunerea sumeloru de prenumeratiune, câtu si espedarea opului. *)

Logosiu 8. Octovrie 1868.

Michaile Nagy
canonicu lectore.

Din strainetate.

△ Cea mai mare aduncime ce pôte ajunge unu cufundatoru in mare fara primejdie pentru vieti'a lui, cu aparatele actuali, este de circa 160 picioére ; si pentru ca sê ajunga la acea aduncine, trebue sê se lege de corpulu seu o greutate de unu quintal (50 chilograme). Aduncimea midilocie la care pôte lucrâ cu inlesnire este de circa 99 picioére. La acêsta aduncime s'au facutu operatiunile asupra vasului *Royal George*. La 60 sêu 70 pitióre unu cufundatoru pôte lucrâ doue-spre-diece ore in sîru. Se urca pentru a se repausâ dicec minute si se cobóra din nou. Astu-felu lucrulu seu pôte fi de la siese pana la siette ore. Unu cufundatoru englesu, imbracatu intr'unu costumu de siebe, s'a coboritu in

*) Me rogu a se anotâ chiaru si legibilu numele, comunelo, caracterulu, locuinti'a, si positi'a ultima.

Dloru colectanti li se asigura dupa 10 osemplare unu osemplariu gratisu.

Mediteranea la o aduncime de 165 picioare; elu a statu acolo 25 de minute. Green, cufundatorulu americanu, a inspectatu unu bastimentu naufrinsu intr'unulu din lacurile Canada-ului la o aduncime de 170 picioare; inse elu s'a convinsu prin sine insusi câ lucrulu la o asemene aduncime nu este fara primejdie de mörte. La acêsta aduncime, apesarea apei asupra maneloru este destulu de mare pentru a face sê navalêsca sangele la capu si sê precinuiasca slabiciuni de putere; cufundatorulu nu intardiã a se nabusi. S'a cautatu a se inlaturã aceste dificultati; inse, actualminte, s'a pusu o margine acolo pana unde omulu pôte patrunde tainele abisului. Unu lucratoru italianu fôrte ingeniosu a adusu la Paris modele de costume de cufundatoru pe cari le pretinde capabile d'a resiste apasarei apei, Inse inginerii suptu marini pretindu câ acestu modelu de costume n'ar inlaturã dificultatile create de organizarea si marginele puteriloru omenesci.

△ (*Biografi'a Isabeli II.*) Regin'a esilata a Spaniei, Isabel'a (Maria, Luisa) s'a nascutu in anulu 1830 la 10 oct. Parintele ei Ferdinandu VII. a repausatu la 1833; acestui-a i-urmã Isabel'a. Guvernarea tieiei a fostu depusa in manele veduvei regine Cristina, Siese ani a decursu lupt'a intre generalii lui Don Carlos, — unchiulu tenerei regine, — si intre cei-a, cari se alaturara catra acêsta din urma. In urma lui Espartero i-succese a inclinã triumfulu pe partea reginei; era Don Carlos a fostu silitu a parasã Spani'a. — La 1843 cortesii dechiarara pe Isabel'a de maioréna. Astfeliu fronele guvernului ispaniolu devenira in manele unei fete tenere. In etate de 15 ani s'a decisu, sê o marite, carea ocaziune era sê puna in flacara iniréga Europ'a. Patru insi aspirau la man'a Isabeli: contele Montemolin, fiulu lui Don Carlos; contele Trapani, feciorulu regelui ambeloru Sicilie; principele de Coburg Leopold, carele era spriginitu de catra Angli'a si principele Maria Ferdinandu Franciscu d' Assie, fratele repausatului Ferdinandu, carele fiindu patronatu de catra Franci'a, secerã triumfu asupra emulaturiloru sei. La 1846 se intemplã casatori'a. — Isabel'a a ereditu insusirile parintelui seu intru tôte. Ea a fostu neconstanta, fantastica si a uritu ori ce libertate si constitutiune. De diece ori a fostu constrinsa de impregiurari, ca sê arete ore care aplicare spre liberalismu, inse de diece ori si-a denegatu promisiunile. Spani'a a suferitu si patimitu forte multu sub domnirea de 20 ani a reginei Isabel'a. Acêstu periodu n'a fostu altu ce-va, decãtu unu sîru neintreruptu de pronunciaminte militare, rescolari, intrige, infliuntie popesci si familiari, de esilari si omoruri fara crutiare. — Aceste suferintie conglomerate esplica de ajunsu triumfulu revolutiunei presinte. Isabel'a cadiu, fara ca sê si-fi aflatu barem numai unu aperatoriu. Acei-a, pe cari i-a tienutu demni de grati'a sa, o-au parasitu unulu, câte unulu, de ore ce cu câtu se apropiã cine-va mai tare de ea, cu atãtu invetian a o urí mai degraba. Generalulu Serrano, pe care Isabel'a lu-numea „generalulu celu frumosu“ a fostu acelu, carele a contribuitu mai multu la detronarea ei. Asta-di nu se afla langa ea decãtu intendantele Marfori.

Gacitura de semne.

De Nicolau Avramu.

* * a—+ a □ = o?é ,ua,, 'a !△ó□e
 ,e ui?e □ a + i'a * * ea + e ,ó□e,
 * * e i ,Si * * i = △ a — ,ó□ea ,a :
 Eu — e * * i a? u — * * i — u ?e-a, iu ui?á!

,i + e — a □ = o?é a △ Si-'a ; i * * a
 ,e ui?e + a △ S'a !△ o □ i * * i * * a
 + i — * * a □ e ,? □ i — ,e ; i e □ ea ,a :
 Eu — e * * i a? u — * * i — u ?e — a, iu ui?á!
 I. „u △ * * a — u.

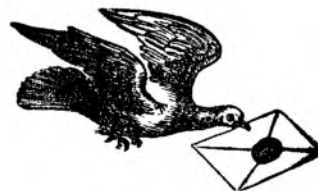
Deslegarea gaciturei de siacu din nrulu 33 :

Frundia verde 'n gradinutia,
 De candu te dusesi baditia,
 Nu avui dîle senine'
 Nici minutu fara suspine.
 De candu te-ai instrainatu,
 Tôte, tôte le-ai uitatu,
 Si nu-ti mai aduci aminte
 De iubirea mea ferbinte.

Elena Novacu.

Deslegare buna am primitu de la domnele: Maria Surducanu, Elen'a Murgu n. Oprea, Susana Moldovanu; de la domnióarele: Elisabet'a Popu, Elen'a Muresianu; si de la domnii: Hossu Longinu, Toma Rosiescu, Vasiliu Popu si Zacharia Tataru.

POST'A REDACTUNEI.

Deschidemu prenumeratiune noua la treiluniulu oct. —dec. cu 2 fl. Cei ce dorescu sê aiba si tabloulu natiunulu de pe semestrulu acesta, adeca „Inaugurarea societãtii academice“ trebuie sê alatare pentru acest'a, inca 1 fl. E' de insemnatu, câ tabloulu acest'a se dã numai acelora, carii se prenumera pe diumetate de anu. Cu esemplare complete din inceputulu lui juliu mai potemu inca sierbi.

Dloru G. M. si D. P. in Homorodulu de medilocu: Noi ve espedamu de aici foile regulatu, ne miramu inse, câ nu le capetati; cercati la posta, câ-ci acolo trebuie sê fia smint'a.

Dlui P. J. in Varadia: Badescu inca n'a sositu la Pest'a, candu va veni te vomu insciintiã.

Dlui J. B. in Szekszárd: Se voru face tôte dispusetiunile, precum doresci.

In numerulu viitoriu vomu continuã actulu alu ciucelea din dram'a dlui B. P. Hajdeu, intitulata „Rosanda“, carele chiaru acum'a ne sosit de la Bucuresci.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

S'a tiparitu in Pest'a 1868. prin **Alesandru Kocsi.** Piat'a de pesci Nr. 9.